

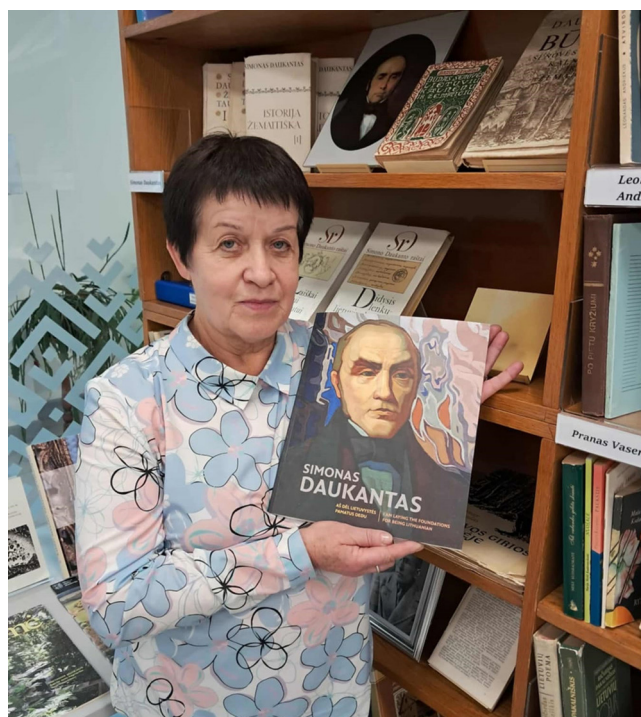
Irena Ramonaitė-Kondrotienė

Kai gimė mintis parengti spaudai leidinį apie gimtojo krašto žmones, nemaniau, kad joje atsiras tekstas ir apie Ireną. Ji juk pusseserė, mano dėdės iš tėvelio pusės dukra, tad lyg ir neetiška apie gimines ir artimuosius rašyti. Bet... Laikui einant leidinio koncepcija keitėsi, nes tapo akivaizdu, jog pirmiausiai reikia straipsnių apie šios žemės didžiavyrius – Simoną Daukantą, Jurgį Ambraziejų Pabrėžą, kad turi atsirasti vietos ir jų artimiesiems, žmonėms, kurie kilę iš to paties daug šakų išleidusios Daukantų giminės kamieno, o Irena – viena jų, pedagogė, mokykloje dirbanti jau 50-uosius metus. Sunku patikėti, kad šiais laikais, kai su dabartiniais Z, Alfa kartos vaikais dažnai jau net jų tėvams sunku susikalbėti, įmanoma tiek metų dirbti mokykloje. Irena dirba ir sako, kad mokyklos duris ji kaskart atveria šypsodamasi...

Mes – vienmetės. Gimėme tais pačiais 1957-aisiais, tik aš – vasarą, o ji – rudenį (spalio 16-ąją). Abi kilusios iš tų pačių Lenkimų apylinkių. Jos tėviškė – jau išnykusiame Margių kaime, kuris visai šalia Kalvių, o mano – netoliese esančiuose Sriaupčiuose, iš kurių 1963 m. mūsų šeima persikėlė gyventi į Lenkimus. Ten aš ir pradžios mokyklą lankiau, o Irenai žinių pasaulis buvo atvertas Kalvių pradinėje mokykloje, kurioje tada dirbo puiki mokytoja Aldona Matienė. Irena ją iki pat šiol su didžiule pagarba ir dėkingumu prisimena, kaip ir savo tėvelius – Juozapą ir Petronelę Ramonus. Irena buvo jų pagrandukė. Du kiti vaikai – Juozas ir Danielius – vyresni.

Irena rašo: „Augau darbščioje šeimoje, tėveliai mokė dirbti visus ūkio darbus, bet sekmadienis buvo šventa diena, lankėme Lenkimų parapijos bažnyčią, vakarais skaitėme įvairius žurnalus – „Jaunimo gretas“, „Nemuną“, kt.; esu dėkinga savo a. a. mamai už tuos skaitymus vakarais ir šventadieniais.

Visa mano vaikystė, jaunystė prabėgo gamtoje. Šalia mūsų sodybos – žemaičių Šventosios upė. Tėn plaukiojo lydekos ir ešeriai, jų mailius. O pavasarį

Irena Kondrotienė. Fotografas Vaidas Minelga

toli girdėdavosi sklindantis orą virpinantis varlių kurkimas kūdrose, kuriose būdavo tuntai buožgalvių, o pakrantėse augdavo kvepiantys ajerai, valerijonai. Aplinkui – natūralios pievos su savo turtinga augmenija, bičių dūzgimas, skraidančios kamanės, laumžirgiai, boružės. Šalia – šienaujamos pievos, nedideli miškeliai, pamiškėse – avietės, rudenį – grybai, kitos miško gėrybės. Erdvė – didžiulė... Augdami turėjome kur laiką leisti. Su kaimynų vaikais įvairiausiai žaidimus žaisdavome.“

Tų kaimynų tada Margiuose buvo daug. Irenos brolis Danielius, prisiminęs anuos laikus, net keliasdešimt Margių kaimo sodybų suskaičiuoja. Daugiausiai jų neliko vykstant melioracijos darbams. To kaimo istoriją dabar Margiuose liudija vienintelė išlikusi nepaliesta Juozapo ir Petronelės Ramonų išpuoselėta Irenos ir jos brolių gimtoji sodyba. Prsidėjus melioracijos darbams norėta ir ją sunaikinti.

Irenos brolio Danieliaus dėka pavyko sodybą išsaugoti, bet ji perėjo Lenkimų tarybinio ūkio žinion ir dabar čia ne Ramonai, o kiti žmonės gyvena.

O vėliau... Vėliau buvo Lenkimų vidurinė mokykla. Iš pradžių ji veikė miestelio centre buvusiam dideliame tradicinės medinės architektūros pastate, vėliau – šalia jos pastatytame trijų aukštų silikatinų plytų name su sporto sale.

Lankydamos Lenkimų vidurinę mokyklą mes su Irena į tą pačią klasę ėjome, kurį laiką net viename suole sėdėjome. Tik gal nebuvome ypatingai didelės draugės, nes po mokyklos baigimo retai bendraudavome. Tikriausiai todėl, kad jau mokantis vidurinėje mūsų interesai kiek skyrėsi, po pamokų skirtingus būrelius, užsiėmimus lankydavome.

1975 m. Irena, ta nedidukė, trapi, bet labai darbšti ir visur bandanti suspėti mergaičiukė, ieškodama savo gyvenimo kelio, pradėjo mokytojauti Skuodo rajono Šliktinės aštuonmetėje mokykloje, o aš, kad iš pradžių ir svajojusi tapti medike, pradėjau dirbti Skuodo rajono laikraščio „Mūsų žodis“ redakcijoje korespondente, po metų – Vilniaus universitete studijuoti žurnalistiką. Irena tais pačiais 1976-aisiais įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą neakivaizdžiai studijuoti biologiją. Dirbome ir kartu mokėmės, šeimas sukūrėme, vaikus auginome.

Irena atsimena, kad pirmoji jos gyvenimo kelią išpranašavo buvusi Lenkimų vidurinės mokyklos direktorė, lituanistė Irena Ramanekienė, stebėdama, kaip ji, jau mokydamasi vyresnėse klasėse, dirba su jai patikėtu pradinių klasių šokių būreliu.

Dirbant Šliktinėje Irenai didžiausias ramstis ir patarėja buvo mokyklos direktoriaus pavaduotoja Aldona Andriuškienė. Kiekvienas, kas to nusipelnė, sulaukdavo jos gero žodžio. Daug jų buvo skirta ir Irenai. Dirbti šioje mokykloje jai, jaunai, dar pedagoginio išsilavinimo neturinčiai mokytojai, pirmaisiais metais buvo didžiulis iššūkis, bet kartu ir malonumas, nes mokytojų kolektyvas pasitaikė draugiškas, vyresnieji visada su jaunaisiais mokytojais savo patirtimi dalijosi, patardavo, kaip vienoje ar kitoje sudėtingoje situacijoje pasielgti.

1978 m. Irena susituokė – gyvenimo džiaugsmas ir vargai pradėjo dalintis su 1977-aisiais į Šliktinės aštuonmetę mokyklą dirbti paskirtu karta tik Vilniaus pedagoginį institutą baigusiu geografijos mokytoju Gerimantu Kondrotu.

Einant metams Irena neakivaizdžiai studijuodama baigė pedagoginį institutą, ten įsigijo biologijos mokytojos specialybę. Šias studijas ji geru žodžiu mini ir dėl institute įgytų pedagogikos, psichologijos, chemijos, žemės ūkio bei kitų žinių. Visa tai labai pravertė dirbant mokykloje.

Šliktinėje Irena praleido dešimt metų. Tada kartu su vyru netoli Skuodo esančiame Puodkalių kaime nusipirko sodybą ir persikėlė gyventi ten.

1982 m. mirus Irenos tėveliui, jos mama dar kelerą metų viena gyveno, ūkiu rūpinosi Kalviuose, o sveikatai pablogėjus, 1987-aisiais persikėlė pas dukrą į Puodkalius. Gera jai čia buvo – sodyba didelė, jauki, daug žalumos, vaikai čia pat, tačiau iki paskutinės savo gyvenimo dienos ji ilgėjosi Kalvių, kur gimė ir užaugo jos vaikai, kartu su vyru sodinti medžiai.

1923 m. gimusi Petronėlė Budrikytė-Ramonienė mirė 1999 metais. Ji, kaip ir jos vyras Juozapas Ramonas (1919–1982), amžinam poilsiui atgulė Lenkimų miestelio kapinėse, kur jau ilsisi ir jų pirmasis sūnus Juozapas Ramonas (1943–2018) su žmona Regina Untulyte-Ramoniene (1949–2003).

Kai įsikūrė Puodkaliuose, Irena metus laiko dirbo Skuode veikusiuose pionierių namuose, o tada Skuodo pirmosios vidurinės mokyklos (nuo 1999 m. – Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazija) direktorius Romas Kasparas ją pakvietė įsijungti į jo vadovaujamą mokyklos kolektyvą. Sutiko ilgai nesvarstydamas. Nepasigailėjo. Puikus, itin kultūringas, dalykiškas buvo ne tik mokyklos vadovas, bet ir visas mokytojų kolektyvas. Tarp tų mokytojų, su kuriais jai likimas lėmė čia dirbti, pirmiausiai Irena užveda kalbą apie lituanistę Stefaniją Anužienę, kurią ji pažinojo dar iš mokymosi Lenkimuose laikų.

Nuo 1986–1987 mokslo metų Skuodo pirmojoje vidurinėje mokykloje Irena dirbo biologijos mokytoja, žemesnėse klasėse dėstė dar ir chemiją, kurį laiką jai papildomai teko eiti ir pionierių vadovės pareigas. Netrukus mokykla jai tapo tarsi antrieji namai, prieglobstis nuo visų negandų, kurių gyvenimas jai, kaip ir daugumai kitų žmonių, nepaigailėjo. Daugelį metų sunkiai sirgo jos pirmagimis Paulius. Vaikinas buvo gabus, labai mėgo muziką, puikiai rašė, aukštojoje mokykloje baigė istorijos studijas, bet šiandien rašomojo stalo stalčiuje guli tik jo studijų baigimo diplomai – 2017 m. Paulius mirė. Dabar tėvams didžiausia paguoda – 14 metų

Nuotraukose (iš kairės) I. Kondrotienė (stovi antra iš dešinės) su savo kolegomis ir neformaliojo švietimo būrelio „Jaunasis tyrėjas“ mokiniais Klaipėdos universitete; I. Kondrotienė su savo kolegomis ir būrelio „Jaunasis tyrėjas“ nariais Telšių STEAM laboratorijoje. Nuotraukos iš internetinės svetainės <https://inx.lv/Jp10p>

už brolių jaunesnę Irenos ir Gerimanto dukra Dominyka (g. 1995 m.). Metai lekia. Dominyka susituo-
kė, įsikūrė Klaipėdoje.

O Irena... Visas jos gyvenimas vis dar sukasi apie mokyklą ir visi jos pasakojimai – pirmiausiai apie ją, auklėtinius, jų pasiekimus. Dar yra žolynai, gėlynai, vaistažolės ir visokie kitokie šios žemės augalai ir gyviai, be kurių jos gyvenimas sunkiai įsivaizduojamas. Tas žinias apie juos ji kaupė daugybę metų, ne tik studijuodama, bet ir viena bei kartu su mokiniais dalyvaudama įvairiuose seminaruose, konferencijose, Vilniaus gamtininkų centre vykusiuose renginiuose, sveikatinimo konkursuose, kvalifikacijos kėlimo kursuose, skaitydama knygas. Ji sako, tiesiog „pasikrauna“, kai dieną ar dvi Mokslų akademijoje ar kitoje mokslo įstaigoje pavyksta pasiklausyti mokslininkų pranešimų. Tokių žinių šiais laikais dirbant mokykloje labai reikia. „*Na o gimnazija man – antroji šeima. Ten mano vadovai, kolegos, smalsūs mokiniai ir nuoširdūs tėvai. Joje prabėga mano džiaugsmingos, pilnos netikėtų išbandymų, kartais ir sudėtingos dienos,*“ – rašo ji.

1994 m. Irena apsigynė mokytojos metodinės kategoriją, pradėjo vadovauti rajono biologijos-chemijos mokytojų metodinei grupei. 2010 m. jai buvo suteiktas mokytojos ekspertės vardas. Beveik 30 metų jai buvo patikima vertinti Lietuvoje biologijos egzaminus laikusių abiturientų darbus. Ji – ilgameitė Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijos ekologų klubo „Ažuolynas“ vadovė ir įvairių mokykloje veikusių ir veikiančių organizacijų, tarybų, komisijų narė.

Irena itin džiaugiasi ir didžiuojasi savo mokinių pasiekimais. Tai, nestebina, nes būtent jie labiausiai parodo mokytojo darbo rezultatus.

Irena jau turėjo nemažą darbo patirtį Skuodo 1-ojoje vidurinėje mokykloje, kai ji nors ir nedrąsiai, bet pripažino, jog reikėtų geriausių savo ugdytinių darbus ne tik rajone vykstančiose olimpiadose, konkursuose pristatyti, bet ir respublikiniams jaunųjų mokslininkų konkursams nusiųsti, pasižiūrėti, kaip jie ten bus vertinami. Sunkiausia buvo pasirengti tų darbų vizualizacijas – stendus. Prireikdavo ir Šiaulių, ir Kauno universitetų pagalbos. Pastangos nebuvo bevaisės. Viename respublikiniame konkurse Irenos vadovaujami moksleiviai už darbą „Transpiracijos svarba augalų gyvenime“ laimėjo pirmąją vietą ir buvo apdovanoti kelione į Varšuvą (Lenkija) veikiančią Koperniko mokslo centrą.

Apie aktyvią Irenos pedagoginę, projektinę veiklą, gerokai peržengiančią įprastų mokyklinių programų ribas, liudija ir publikacijos žiniasklaidos priemonėse. Štai 2025 m. balandžio 10 d. oficialioje Skuodo rajono savivaldybės internetinėje svetainėje adresu <https://inx.lv/Jp10p> paskelbtame šio rajono Tūkstantmečio mokyklų (TŪM) programos įgyvendinimo grupės vadovės Aldonos Jasienės straipsnyje „Tūkstantmečio mokyklų“ programa sudaro galimybes tyrinėjimo veikloms“ rašoma: „*Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazija „Tūkstantmečio mokyklų“ (TŪM) pažangos plane svarbiausius darbus ir veiklas skyrė STEAM ugdymo stiprinimui ir plėtrai: suremontuotos būsimos STE-*

AM laboratorijos patalpos, įrengta lauko klasė-kupolas, dabartiniu metu perkama STEAM ugdymui reikalinga įranga ir priemonės. Nuo 2024 m. spalio mėnesio gimnazijoje veikia neformaliojo švietimo būrelis „Jaunasis tyrėjas“, kuriam vadovauja biologijos mokytoja ekspertė Irena Kondrotienė“.

„Šiandien jaunieji tyrėjai lankėsi Šiaulių STEAM centre, biochemijos laboratorijoje. Atlikome sudėtingus eksperimentus „Cheminių medžiagų kelionės lastelėse“. Išmokome nustatyti skirtingų koncentracijų tirpalus ir stebėjome, kaip difuzijos ir osmoso būdu per plazminę membraną juda cheminės medžiagos. Lankėmės robotikos, fizikos, biologijos laboratorijose. Turėjome galimybę apsilankyti Jaunųjų gamtininkų centre, kur veikia Katinų muziejus ir gyvūnų sodas. [...]“. Apie tai mokyklos socialinių tinklų paskyroje rašė gimnazistė Eva Gaučiūtė.

Cia pat Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijos internetinės svetainės žinutėje paskelbta, kad „Šiandien dirbome Telšių STEAM laboratorijoje. Atlikome eksperimentą „Vandens tarša ir jos mažinimo būdai“. Diskutavome apie Baltijos jūros taršą, naftos teršalų išsiliejimą jūroje, neigiamą įtaką ekosistemai ir žmonių sveikatai. Atlikdami eksperimentą, naftą surinkome nuo vandens paviršiaus naudodami natūralius sorbentus: pjuvenas, medžio drožles, durpes, šuns plaukus ir įvairių medžiagų mišinį. Vizualiai apžiūrėjome vandens išvalymo, panaudojus sorbentą, efektyvumą. [...]“.

Toliau A. Jasienė rašo, kad „Neformaliojo švietimo būrelio „Jaunasis tyrėjas“ mokiniai dar lankėsi ir Klaipėdos universitete (KU), eksperimentus ir kūrybines užduotis atliko jūrinėje ir biologijos-chemijos laboratorijoje, turėjo puikią edukaciją KU botanikos sode, susipažino su augalijos kolekcijomis.

Įvairios tyrinėjimo veiklos būrelyje vyksta ir pačioje gimnazijoje, lauko klasėje, kitose erdvėse.

Nuo mokinių neatsilieka ir mokytojai: vasario mėnesį 18 STEAM mokytojų ir laborantų iš visų savivaldybės mokyklų baigė 40 akad. valandų mokymus „STEAM darbo metodika ir veiklų organizavimas mokykloje“.

Na o 2023 m. vasario 2 d. Skuodo muziejaus internetinėje svetainėje adresu <https://inx.lv/Jp1ov> pavišinta tokia informacija:

„Sausio 27 d. Skuodo muziejuje vyko integruotos netradicinės pamokos, kurias organizavo Pr. Žadeikio gimnazijos mokytoja ekspertė Irena Kondrotienė.

Pamokose dalyvavo Pr. Žadeikio gimnazijos 2b klasės mokiniai ir Bartuvos progimnazijos 7b klasės mokiniai. Pamokas vedė Aplinkos apsaugos departamento Kretingos aplinkos apsaugos inspekcijos pareigūnė Živilė Vaserytė, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Klaipėdos departamento Skuodo skyriaus vedėjas-valstybinis veterinarijos inspektorius Algimantas Želvys, UAB „Skuodo ginklai“ vadovas Liudas Jonaitis, medžioklės trofėjų jaunesnysis ekspertas Julius Pielikys ir Skuodo muziejaus istorikė Joana Šleinienė. [...]“.

Ir dar... Rengdama šį tekstą sklaidai, paprasčiau, kad Irena atsiųstų savo nuotrauką. Laukiau ilgai, bet gavau ir visą jų pluoštą. Peržiūrint jas dėmesį patraukė ta, kurioje Irena užfiksuoja rankoje laikanti Simono Daukanto portretą. Sunku buvo patikėti tuo, ką matau, bet akys neapgavo. Čia ji taip panaši į Simoną, kad atrodo, jog būtų jo sesuo ar dukra. Dukters Simonas, aišku, neturėjo, bet Irenos tėvelio mamai Onai Prušinskaitei-Ramonienei Simono Daukanto sesuo Ona Daukantiene-Prušinskienė buvo močiutė. Genai – tie patys. O kai esi dar kilęs ir vos ne iš Kalvių (buvusį Margių kaimą nuo Kalvių skiria tik pro Irenos gimtąją sodybą iškastas kanalas), reikia tą kilmę ir pateisinti: „Paskutiniaisiais metais gimnazijoje, Skuodo muziejuje, Skuodo rajono savivaldybės R. Granausko bibliotekoje organizuoju renginius, skirtus Jurgiui Ambraziejui Pabrėžai. Tai mane įpareigoja, nes gimiau iškilų žmonių – Simono Daukanto ir Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos – žemėje“, – rašo Irena.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Irenos Ramonaitės-Kondrotienės laiškas knygos autorei. 2015 m. lapkritis–gruodis.
2. „Skuodo muziejuje – integruota netradicinė pamoka“, Skuodo muziejus: <https://inx.lv/Jp1ov> (žr. 2025-12-08).
3. Aldfona Jasienė, „Tūkstantmečio mokyklų“ programa sudaro galimybes tyrinėjimo veikloms“, Skuodo rajono savivaldybė: <https://inx.lv/Jp1op> (žr. 2025-12-08).